

Asia: VN/15881/2025

Luonnos valtioneuvoston päätökseksi talousvyöhykkeen merituulivoimalueista ja sen SOVA-lain mukainen ympäristöselostus

Lausunnonantajan lausunto

1. Palaute valtioneuvoston päätösluonnoksesta

Voitte kirjoittaa palautteenne alla olevaan tekstikenttään.

Suomen luonnonsuojeluliiton mielestä on hyvä, että talousvyöhykkeen tuulivoimaloita pyritään ohjaamaan kokonaisvaltaisesti. Tämä ei ole onnistunut maalla.

Yleisesti ottaen talousvyöhyke on useassa tapauksessa parempi sijoituspaikka laajalle tuulivoimarakentamiselle kuin aluevedet, joilla luonto on tyypillisesti monimuotoisempaa kuin ulkomerellä.

SOVAn tulosten perusteella kuitenkin jokaisesta neljästä alueesta olisi kannattanut tehdä oma vaihtoehtonsa, kuten esitimme ensimmäisellä lausuntokierroksella. Näin oltaisiin saatu niiden toteuttamismahdollisuuksista enemmän irti kuin nyt valitulla vaihtoehtovertailulla.

SOVA-prosessi on ongelmallinen, kun tehdään jo aluevalintapäätöksiä ja luontovaikutusten arviointiin on tarjolla talousvyöhykkeellä hyvin niukasti tietoa esimerkiksi Velmu-kartoitusten kohdistuttua rannikon lähelle. Selostuskin toteaa, että koska talousvyöhykkeeltä ei ole kattavia luontoaineistoja saatavilla, työ perustui pitkälti mallinnettuun aineistoon. Kun kyse on maantieteellisesti hyvinkin laajoista ja taloudellisesti miljardiluokan hankkeista, myös tietopohjaa olisi rakennettava jo valintavaiheessa vastaamaan hankkeiden kokoa.

Läpäisevästi tulisi ottaa huomioon se, että talousvyöhykkeen suojelu suojelualueiden avulla on esimerkiksi Ruotsiin verrattuna Suomessa lähes kokonaan toteuttamatta. Talousvyöhykkeelle sijoittuu tärkeää ulappa- ja pohjaluontoa. Talousvyöhykkeen suojelu pitäisikin ratkaista ennen suuria

tuulivoimahankkeita tai samanaikaisesti niiden kanssa. Merialueiden suojelu-pinta-alat arvioidaan talousvyöhykke mukaan lukien, mikä merkitsee muun ohella että niille perustettavat suojelualueet ovat tärkeä osa myös Suomen kansainvälisten sitoumusten täyttämiseksi tarvittavia toimia.

Päätösluonnoksessa on asetettu ehto, jonka mukaan alueen käytön tehokkuuden on oltava vähintään 5 MW asennettua tehoa neliökilometriä kohden sekä että tehokkuusvaatimuksen täyttyminen lasketaan myös mahdollisesta myöhemmin rajatusta alueesta. Suomen luonnonsuojeluliitto pitää ehdotonta ehtoa ympäristön kannalta hyvin haitallisena. Osoitettavilla alueilla voi olla tarpeen jättää ympäristösyistä osia hyödyntämättä. Jo sanan pääsääntöisesti lisääminen ehtoihin toisi tähän ehtojen kohtaan tarvittua joustavuutta.

Liitto pitää kaikkia kohteita sellaisina, ettei niitä voida avata tarjouskilpailulle ennen kattavia luontoselvityksiä. Hanke-yva on tehtävä ensin niistä kohteista, joista sitä ei ole vielä tehty.

Perämeren kohteissa on jo nyt tunnistettu todennäköisesti suuri vaikutus itämerennorppaan elinalueiden ja lisääntymispaikkojen vähenemisen myötä ja myös kohonnut riski linnuille sekä suhteellisen mataluuden takia vedenalaisten luontoarvojen potentiaalia. Kun Perämeren kohteet on jo nyt todettu tärkeiksi norpalle ja linnuille, ne tulee poistaa jo nyt jatkotyöstä. Luonnonsuojeluliitto korostaa, että ne voivat olla yhtä haitallisia kuin aluevesillä lähempänä rannikkoa olevat merituulivoiman sijainnit.

2. Palaute ympäristöselostuksesta

2.1. Mitä haluatte lausua ympäristöarvioinnin toteuttamisesta ja arvioinnin tuloksina olevista vaikutuksista (ympäristöselostuksen luvut 1–5 ja 7)?

Hanke-yva tarvitaan yksittäisten hankkeiden toteuttamiskelpoisuuden arviointiin. Arviointi on hyvin yleisellä tasolla. Ilman yksittäisten kohteiden ja niiden arvojen tutkimista on mahdotonta arvioida, onko kohteet sijoitettu ja rajattu oikein meriluonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta. Syken kuvauksissa toistuu maininta siitä, ettei alueelta ole saatavilla meriluonnon havainnointitietoja.

Ympäristöselostus on talousvyöhykkeen luonnon heikon tuntemisen takia valitettavan ylimalkainen. Linnusta merituulivoimalle välttämisen- tai karttamisvaikutuksen takia tärkeää selkälokkia ei mainita. Tämä laji käyttää laajasti nimenomaan avomerta ruokailussa ja siihen liittyvissä siirtymisissä, ja tuulivoima on arvioitu selkälokille haitalliseksi Ruotsissa tehdyissä arvoinneissa.

2.2. Mitä haluatte lausua ehdotuksista ympäristövaikutusten lieventämiseksi tai vaikutusten seuraamiseksi ja hallitsemiseksi (ympäristöselostuksen luvut 6 ja 8)?

Kuten selostus toteaa, itämerennorpan osalta käytännössä ainoa lieventämistoimi on, että Perämerelle ja erityisesti sen pohjoisille merialueille ei sijoitettaisi lainkaan merituulivoimaa, koska kyse on lajin keskeisimmistä esiintymisalueista. Ilmaston muuttuessa jääolosuhteiltaan heikoksi tulevat lajin ainoat lisääntymispaikat koko Itämerellä olemaan täällä. Merituulivoimassa tulisi varata mahdiollisimman vähäriskisiä alueita, joiden suhteen lieventämistoimet ovat mahdollisia ja realistisia.

Luontotiedon puute on laaja koko talousvyöhykkeellä ja myös aluemerellä. Ulkomerelle tarvittaisiin laajasti resursoitu Velmun tapainen kartoitushanke. Sekä hylkeiden että lintujen alueiden käyttöä tulisi seurata satelliittimerkinnällä hyvin laajasti; seurattavia lajeja olisivat muiden ohella itämerennorppa, harmaahylje, pilkkasiipi, mustalintu, alli, kaakkuri, selkälokki sekä ruokkilinnut ruokki ja riskilä sekä myös valikoitu joukko meren yli muuttavia maalintuja. Lähettämiä tulisi saada käyttöön kymmeniä tai satoja tutkimuslajeja kohden. Itämerennorpan jään käyttöä ja pesimäalueita tulisi seurata järjestelmällisesti myös lentolaskentoina, ja norpan pesimäpaikan valinnasta saada lisää tietoa. Lintujen muuton suhteen olisi tärkeää myös tutkaseurata sekä ilmasta ja aluksilta tehtävät linja- ja muut laskennat.

Jääolojen muutoksen tulevaa vaikutusta lintujen talvehtimisalueisiin tulisi tutkia mallittamalla.

3. Muu palaute

Voitte kirjoittaa palautteenne alla olevaan tekstikenttään.

Yleisesti hankkeet ovat niin suuria, että niiden vaikutuksia tulisi kompensoida. Merituulivoimaa alueista valtiolle huutokaupoissa tulevista korvauksista käytetään Saksan liittotasavallassa 5% meriluonnon suojeluun, ja vastaava järjestelmä olisi tarpeen Suomessakin.

<https://www.windindustry-in-germany.com/announcements/proceeds-from-the-offshore-wind-power-auctions-came-to-eur12-6bn>

Kaikkien merituulivoimaloiden seuranta on tärkeää, jotta merituulivoimaloista ja niiden selvityksistä opittaisiin seuraavia varten. Kokemuksia ei ole vielä paljoa varsinkaan Itämereltä.

Lausunnon valmisteli FT Antti Halkka ja siinä käytettiin myös Pohjois-Pohjanmaan piirimme yv-lausuntoja Hallan hankkeesta.

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY

Toimeksi saaneena

Tapani Veistola

toiminnanjohtaja

Veistola Tapani
SLL